

Základní škola Bílovice nad Svitavou, okres Brno venkov, příspěvková organizace,
Komenského 151, Bílovice nad Svitavou, 664 01

ORGANIZAČNÍ ŘÁD ŠKOLY

část: PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Vypracovala:	Mgr. Petra Sojáková, školní metodik prevence
Schválil:	Mgr. Libor Žanda, stat. zástupce ředitele školy
Pedagogická rada projednala dne:	3. 9. 2018
Směrnice nabývá platnosti ode dne:	3. 9. 2018
Směrnice nabývá účinnosti ode dne:	4. 9. 2018
Změny ve směrnici jsou prováděny formou číslovaných písemných dodatků, které tvoří součást tohoto předpisu.	

Obecná ustanovení

Tento vnitřní předpis je vydán na základě ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění.

Směrnice Program proti šikanování je zpracována podle Metodického pokynu MŠMT č. j. 22294/2013-1 (Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení) a je součástí Organizačního řádu školy.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení (dále jen „škola“). V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu. Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných stádiích více či méně vyskytuje téměř v každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je třeba klást na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě a samozřejmě i mezi všemi členy společenství školy. Je důležité, aby pedagogové uměli rozpoznat a řešit počáteční stadia šikanování. V případě rozvinutí pokročilé šikany je nutná spolupráce školy s odborníky ze specializovaných zařízení. Zajištění ochrany dětí před šikanou vyžaduje další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování.

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Hlavní součástí programu je krizový plán, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí došlo. Vyplynají z něho jednoznačně kompetence jednotlivých osob a specifický postup a způsob řešení.

I. Charakteristika šikanování

1. Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických nebo psychických útocích jedince nebo skupiny vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Základní formy šikany:

- fyzická šikana: *bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí;*
- psychická šikana: *nadávký, pomluvy, vyhrožování, ponižování (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí informačních a komunikačních technologií);*
- kombinovaná šikana (kombinace psychické a fyzické šikany): *násilné a manipulativní příkazy apod.*

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je **cílené** vůči jedinci nebo skupině,
- je obvykle **opakované**, často dlouhodobé,
- projevuje se **nepoměrem sil**,
- jeho záměrem je oběti **ohrozit, ponižít či zastrašit**,
- oběť se mu **neumí bránit** a dlouhodobě trpí,
- **samoúčelnost agrese**.

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt, který nemá znaky agrese,
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

2. Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Jedná se o zneužití informačních a komunikačních technologií, zejména pak mobilních telefonů, tabletu a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnický.

3. Kyberšikanou není:

- a) oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování. Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí a ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery;
- b) od kyberšikany je potřeba odlišovat příbuzné fenomény, které jsou často s kyberšikanou provázány nebo se s ní částečně překrývají, nicméně samy o sobě označují jiný typ násilného chování. Patří mezi ně například happy slapping, sexting, hoax, spam, cyberstalking, flaming, phishing.

II.

Odpovědnost školy chránit děti a žáky před šikanou

1. Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí a žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (*sociálně patologických jevů*). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

2. Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:
 - a) dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
 - b) dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
 - c) škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
 - d) v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

3. Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (*zákon o soudnictví ve věcech mládeže*):
 vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

4. Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:
 - a) nebezpečné pronásledování (§ 354 TZ, stalking) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
 - b) účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
 - c) porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
 - d) porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
 - e) pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.
5. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

III.

Program proti šikanování

1. Škola vytváří vlastní Program proti šikanování, tento je klíčovou součástí Programu primární prevence sociálně patologických jevů (*Preventivní program školy*). Jeho vytváření je dlouhodobým a trvalým procesem.
2. Program proti šikanování je nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti a žáky před šikanou. Zahrnuje v sobě metody řešení a další opatření zaměřená přímo na nápravu šikanování.
3. Předpokladem jeho fungování je dobrá všeobecná prevence rizikového chování ve škole a zapojení všech zaměstnanců školy.
4. Program proti šikanování má 13 komponent - hlavních součástí:
 - a) zmapování situace – pravidelná analýza a hodnocení situace na škole;
 - b) motivování pedagogů pro změnu;
 - c) podpora sebevzdělávání, společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
 - d) užší realizační tým;
 - e) společný postup při řešení šikanování (*šest skupin základních scénářů*);
 - f) primární prevence v třídních hodinách;
 - g) primární prevence ve výuce;
 - h) primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;
 - i) ochranný režim (*školní řád, účinné dohledy učitelů*);
 - j) spolupráce s rodiči;
 - k) školní poradenské služby;
 - l) spolupráce se specializovanými zařízeními;
 - m) spolupráce se školami v okolí.

IV.

Specifikace vybraných hlavních součástí Programu proti šikanování

A) Užší realizační tým

Úkolem užšího realizačního týmu (dále jen „tým“) je zajišťování systémových aktivit školy v oblasti prevence šikanování a agresivity. Tým je garantem při šetření výskytu šikany a agresivity na škole. Při jejich řešení může tým spolupracovat se specializovanými institucemi, popř. může přizvat k řešení dalšího z pedagogických pracovníků školy.

Úkolem týmu je ve spolupráci s ostatními zaměstnanci školy (*pedagogickými i nepedagogickými*) vytipovat riziková místa, zabezpečit jejich sledování a přijímat opatření ke snížení rizik.

Tým je k dispozici pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy, rodičům i žákům. Tým ve spolupráci s vedení školy zajišťuje seznamování všech pracovníků školy a rodičů s podstatou a formami šikany. Školní metodik prevence zajišťuje evidenci zjištěných případů šikany na škole a účastní se pravidelně školení v této oblasti.

členové realizačního týmu:

Mgr. Libor Žanda – statutární zástupce ředitele školy

Mgr. Marcela Holá – výchovný poradce

Mgr. Monika Kolářová - školní psycholog

Mgr. Tereza Franzová – speciální pedagog

Mgr. Petra Glosová – školní metodik prevence pro I. stupeň

Mgr. Petra Sojáková – školní metodik prevence pro II. stupeň

Mgr. Hana Meluzínová - zástupce pedagogů pro 2. stupeň

Hana Kučerová – vedoucí zaměstnanec pro úsek školní družina

B) Společný postup při řešení šikanování

Je nutné, aby se s podstatou, formami a nebezpečnými důsledky šikany jako antisociálního chování jedinců i skupin žáků seznámili všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci školy, rodiče i samotní žáci. Měli by vědět, že tyto formy chování nejsou neškodnou legrací a zábavou, zejména by měli znát negativní důsledky šikany, a to jak pro její oběti, tak pro její pachatele. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.

Postup řešení:

- a) Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
- b) Co nejdříve oznámit své podezření pověřeným pracovníkům (*realizační tým*) a konzultovat další postup.
- c) Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (*nikoliv však konfrontace obětí a agresorů*).
- d) Důležité je získat odpovědi na následující otázky:

Kdo je obětí, popřípadě **kolik** obětí je, **Kdo** je **agresorem**, **kolik** agresorů je, **Kdo** z nich je **iniciátor**, **Co**, **kdy**, **kde**, a **jak** dělali agresori obětím, **K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo**, **Jak dlouho** šikana trvá.

Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Požádat je o pomoc.

- e) Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací.
- f) Zajistit ochranu oběti šikany.
- g) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi – znemožnit domluvu výpovědí. Je-li pachatelů více, soustředit se na rozpory ve výpovědích. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.
- h) Realizační tým na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku.
- i) Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku a intenzitě šikany. Pro potrestání lze použít běžná výchovná opatření.
- j) Individuálně pozvat rodiče agresorů a stručně je seznámit se situací, sdělit jim navrhovaná výchovná opatření, (*zdůraznit možnost nápravy*) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.
- k) Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (*terapie, osobnostní výcvik...*)
- l) Rozebrat situace ve třídě (*vynechat citlivé detaily*), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třidu i nadále pozorně sledovat.
- m) Pokud se situace řeší pouze odchodem některých žáků, **měl by odejít agresor, nikoli oběť!**

Každý zaměstnanec školy, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekážení trestného činu. V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadržování či schvalování trestného činu, v krajním případě i podněcování. Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu podle § 10 trestního zákona může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

Tabulka:

Klasifikace scénářů pomoci podle cíle léčby, stadia a formy šikanování (Kolář, 2011)

(1) Situace, které zvládne škola sama

- (a) první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- (b) celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

(2) Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

- (c) první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- (d) první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- (e) první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
- (f) celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

C) Nápravná opatření

1. Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:
 - a) výchovná opatření (*napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy*);
 - b) snížení známky z chování;
 - c) převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (*je třeba individuálně*

posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);

- d) doporučení ředitele školy rodičům na dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
 - e) ředitel školy podá návrh orgánu sociálně - právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu;
 - f) škola umožní agresorovi individuální výchovný plán.
2. Následná práce s agresorem (*vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.*) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.
 3. Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (*mlčící většina či menšina apod.*).

D) Prevence šikanování na škole

Každý pedagogický pracovník vede žáky důsledně a systematicky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka a rozvíjí zejména:

- pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka,
- respekt k individualitě každého jedince,
- etické jednání (*humanita, tolerance*),
- jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Ředitel školy odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a agresivity. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je ve smyslu metodického pokynu ministra k prevenci sociálně patologických jevů součástí Preventivního programu školy.

Školního metodik prevence (*případně členové realizačního týmu i další učitelé*) se účastní akreditovaných kurzů k problematice šikanování. Školní metodik prevence zodpovídá za informovanost všech pedagogických pracovníků školy o dané problematice. Seznamuje pedagogické pracovníky s informací MŠMT ČR č. j. 25 884/2003-24 “Spolupráce škol a předškolních zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané”.

Realizační tým zajišťuje zvyšování informovanosti zaměstnanců školy v této oblasti, doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky agresivního chování a šikanování, organizaci seminářů s odborníky zabývajícími se danou problematikou.

Třídní učitelé věnují na začátku každého školního roku dostatečný časový prostor k seznámení žáků se Školním řádem, Bezpečností a ochranou zdraví, s Preventivním programem školy a s Programem školy proti šikanování. Zároveň zajišťují průkaznost seznámení žáků s těmito dokumenty. Alespoň 2x ve školním roce věnují třídnickou hodinu zjišťování vztahů v třídním kolektivu, zjišťují, zda se v třídním kolektivu neprojevují zárodky šikany. Na začátku školního roku zároveň s těmito dokumenty seznámí rodiče a vyzve je ke spolupráci.

Učitelé s využitím mezipředmětových komisí zajišťují zapracování témat šikany a prevence šikany do vyučovacích předmětů.

Spolupráce s odbornými službami resortu školství (*pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče a s dalšími odbornými pracovišti poradenských a preventivních služeb v regionu, poskytujícími odbornou konzultaci a psychologickou péči, s metodiky preventivních aktivit a s dalšími odborníky v regionu*).

E) Prevence ve školním životě mimo vyučování

Zájmové aktivity školy např.: keramická dílna, florbal, taneční soubor Bystrouška.

F) Ochranný režim

- a) **Školní řád** – Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před jevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.
- b) **Účinné dozory** – pedagogický dozor vykonává odpovědně po celou dobu trvání přestávek a volných hodin nepřetržitý dozor. Dozor není zaměřen pouze na chodby a prostory učeben, ale na všechny společné prostory školy, které jsou žákům volně přístupné (*WC, prostory s nápojovými automaty, tělocvična*).
Rozpis dozorů o přestávkách a volných hodinách je zveřejněn na jednotlivých úsecích školy, kde dozor probíhá. **Při konání dozoru se učitel věnuje výhradně a jen této činnosti.**

G) Spolupráce školy s rodiči

Při podezření na šikanování žáka je nezbytná spolupráce školy jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Nelze však předpokládat, že rodiče budou vždy hodnotit situaci objektivně, proto se doporučuje upozornit je na to, aby si všímali možných příznaků šikany a nabídnout jim pomoc. Při jednání s rodiči dbají **pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací**. Pokud se rodiče setkají s příznaky šikanování (*viz. Příloha č. 1*), měli by se poradit s výchovným poradcem, školním metodikem prevence, ředitelem školy, popř. s odborníkem.

H) Spolupráce školy se specializovanými a ostatními institucemi

Pro předcházení případů šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce školy s dalšími institucemi a orgány, zejména ve zdravotnictví, psychologické péči, v oblasti sociální péče s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence, atd.

Při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu přestupku nebo trestného činu, je ředitel školy povinen oznámit tuto skutečnost Policii ČR.

Škola je povinna bez zbytečného odkladu oznámit orgánu sociálně právní ochrany skutečnosti, které ohrožují žáka (*svěřence*), nebo že žák (*svěřenec*) spáchal trestný čin, popř. opakovaně páchá přestupky.

PEDAGOGICKO – PSYCHOLOGICKÁ PORADNA

Brno, Hybešova 15

Mgr. Lenka Cupalová (speciální pedagog, metodik prevence), 543 426 083, 736 694 099

E mail: lenka.cupalova@pppbrno.cz

MĚSTSKÝ ÚŘAD ŠLAPANICE – SOCIÁLNÍ ODBOR- péče o dítě

Mgr. Markéta Vlkojanová, tel: 533 304 664

E mail: vlkojanova@slapanice.cz

OBVODNÍ ODDĚLENÍ PČR – BRNO ŠLAPANICE

664 51 Šlapanice, Masarykovo náměstí 13

544 228 002

OBECNÍ POLICIE

664 01 Bílovice nad Svitavou, Žižkova 47

545 227 851

BEZPLATNÁ PRÁVNÍ PORADNA

Brno, Úvoz 4

541 214 855

LINKA DŮVĚRY – SPOLEČENSTVÍ PROTI ŠIKANĚ

www.sikana.org

737 436 120

LINKA BEZPEČÍ

Zdarma pro děti a mládež

Tel: 116 111, mail: pomoc@linkabezpeci.cz

V.

Závěrečná ustanovení

1. Tímto vnitřním předpisem se ruší předchozí znění této směrnice ze dne 1. 9. 2009.
2. Zaměstnanci školy byli s tímto vnitřním předpisem seznámeni na provozní poradě dne 3. 9. 2018.

V Bílovicích nad Svitavou dne 3. 9. 2018

Mgr. Libor Žanda
statutární zástupce ředitele školy

Příloha č. 1**Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování****Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:**

- Žák je o přestávkách často osamocení, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

(Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízrakovací konflikty nejsou vzácností!)

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.

- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Příloha č. 2 Krizový scénář

Odhad závažnosti situace (problému)

Informovat realizační tým (ředitel školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, zástupci pro 1. a 2. stupeň) a určit, jestli daný problém vyřeším anebo jestli už problematika patří odborníkům (počáteční stádium, pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč) **4 kritéria:** 1. způsob chování a vypovídání obětí a svědků – v kompetenci školy, pokud jsou žáci otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním, 2. závažnost a četnost agresivních projevů, 3. čas – jak dlouho šikanování trvá, 4. počet agresorů a obětí.

I. Škola zvládne řešit vlastními silami

1. krok - rozhovor s informátory a obětí provádí výchovný poradce, školní metodik prevence, ředitel školy

- **rozhovor s informátory (rodič, kamarád, kolega – kdokoliv kdo na problém upozorní)**

- nereagovat obranně, nezpochybňovat, **důležité je chránit zdroj a obsah informací!**
- dostanu-li signál od kohokoli – začnu třídu pozorovat důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat i jakoukoli „scifi“ výpověď, **VŽDY ověřit**, po odchodu informátora si vše zapsat

- **rozhovor s obětí ! rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli – možná pomsta agresorů**

- nereagovat obranně, nezpochybňovat, otevřenost, důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat i jakoukoli „scifi“ výpověď ověřit, *neslibovat něco, co nemůžu splnit*
- důležité je vše si zapsat pro další potřebu

2. krok - nalezení vhodných svědků - spolupráce s informátory a obětmi – vytipování svědků

- důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí (sympatie x nesympatie oběti)
- ! nevybíráme si podle svých sympatií a podle jejich chování
- *výslech svědků nejlépe mezi čtyřma očima* (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu), aby ostatní nevěděli (ochrana oběti)

3. krok – individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

- **rozhovory individuálně !**, nesmí se konfrontovat oběti s agresorem, ani jejich zákonní zástupci- předcházení konfliktu!
- **konfrontace svědků** (ale i tak max. 2 spolu) - pouze při protichůdných informacích

4. krok – ochrana oběti

- zvýšená pozornost ve školním klimatu (třídním), zpřísnit dozory (ošetřit pohyb dětí na chodbech, cestě do školy) a časté nahlížení do třídy o přestávce, po dobu šetření je možné se souhlasem vedení nechat oběť doma, doporučit rodičům odborníka v PPP nebo v SVP, či v jiné instituci zabývající se touto problematikou, praktický lékař

5. krok – rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi - vnější obraz šikanování! (popis patologického chování)

- nutnost poskládané mozaiky informací, (důkazy, musím mít jistotu o tom, co se ve třídě děje - vztahy), konfrontace při rozporuplnosti informací – opět max. 2

6. krok – výchovná komise - za účasti realizačního týmu, třídního učitele, rodičů, popř. odborníka seznámit s problémem (postihy agresorů s odkazem na Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, čl. 5 – výchovná opatření)

Nástin struktury jednání výchovné komise:

- Úvod, přivítání – *vedení školy, ŠMP nebo VP*
- Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – *vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP)*
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – *vedení školy*
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců, (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou).
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – *vedení školy*
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - *TU*
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - *TU*
- ***Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy***

Pozn. zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.

Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje (datum, struktura, závěr (na čem jsme se dohodli) podpisy všech zúčastněných, souhlas rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

7. krok – rozhovor se zákonnými zástupci obětí – ŠMP, VP (popř. vedení školy)

- jiný den než výchovná komise, individuální setkání
- sdělení zákonným zástupcům, co jsme v dané věci zjistili (závěry zjištění, domluva na dalších opatřeních)
- časový horizont pro sledování situace (14 dní informace o situaci – rodinné a školní klima)
- **spolupráce (ochrana obětí)**

Kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se problematikou šikany:

Pedagogicko-psychologická poradna, praktický lékař, Středisko výchovné péče Brno.

8. krok – práce s celou třídou - uzavření celé záležitosti vedením školy ve třídě (VP, ŠMP, TU) - nastavení pravidel, třídu neustále sledovat, ozdravení třídy – dlouhodobý proces

- při nezastavení problematiky šikanování přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou

II. Škola potřebuje pomoc odborníků

Tady zahrnujeme řešení případů pokročilé a nestandardní šikany. Důležitá je spolupráce vedení školy s dalšími institucemi a orgány (viz. bod 8 – Programu proti šikanování)